

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2-6 A 11
00580 Helsinki
vapaa-ajankalastaja@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

15.9.2020

Maa- ja metsätalousministeriö
PL30
00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo@mmm.fi

VIITE Lausuntopyyntönne diaarinumero VN/11509/2020

ASIA Tenojoen lohikantojen hoitosuunnitelma

Lausunto Tenojoen lohikantojen hoitosuunnitelmasta

Suomi ja Norja ovat neuvotelleet Tenojoen kalastussopimuksen ja siihen liittyvän kalastussäännön, joka astui voimaan vuoden 2017 kalastuskaudella. Tenon kalastussopimuksen (SopS 41/2017) 4 artiklan mukaan Suomi ja Norja laativat yhteistyössä Tenojoen lohikantojen hoitosuunnitelman, jolla turvataan biologinen monimuotoisuus sekä kantojen kestävä käyttö. Suunnitelmalla pyritään siihen, että kalastuksen säätely on tietoon perustuvaa, pitkäjänteistä ja Tenon lohikantojen olosuhteisiin sopivaa. Asiakirja on ensimmäinen Tenon kalastussopimuksen suuntaviivojen mukaisesti laadittu hoitosuunnitelma. Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoa Tenojoen lohikantojen hoitosuunnitelmasta. Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) esittää lausuntonaan seuraavaa.

Tenojoen ja sen sivujokien heikentyneiden lohikantojen tukemiseksi lohenkalastuksen säätely on tarpeellista. Useat tutkimukset osoittavat lohikantojen heikentyneen. SVK painottaa kalastuksen säätelytoimien olevan tärkeitä merellä, Tenovuonossa ja jokialueella. Kalastuksen säätelyn ja rajoitusten tulee koskea kaikkia kalastajaryhmiä ja kaikkia pyyntimuotoja.

Tutkimusten mukaan Tenojossa ja sen sivujoissa on useita eri lohikantoja, jotka ovat geneettisesti toisistaan poikkeavia. Eri lohikannat poikkeavat toisistaan kutualueiden valinnan lisäksi myös nousuajankohdiltaan. Lohen kalastuksen säätelyssä tulee huomioida monimuotoisten eri aikaan kesällä jokeen nousevien kantojen elinvoimaisuus.

Lohikantojen tila Tenojoen valuma-alueella pääuomassa ja sivuvesissä eivät ole vielä saavuttaneet kaikkia asetettuja hoitotavoitteita kalastussäännön muutaman vuoden voimassaolon aikana.

Lohikannat on arvioitu suhteessa hoitotavoitteeseen, joka määritellään 75%: n todennäköisyydeksi, että kutukantatavoite on saavutettu neljän viimeisen vuoden aikana. Suunnitelman kuvauksissa eri osakantojen tilasta on kuitenkin esitetty positiivisia näkymiä hoitotavoitteiden saavuttamisesta kahden lohisukupolven aikana tai nopeammin nykyisenlaisilla kalastussäännöillä. Hoitotavoite kerrotaan jo saavutetuksi Utsjoessa, Vetsijoessa ja Baisjoessa. Heikoimmassa tilassa ovat Tenojoen pääuoman ja yläjuoksun sivujokien osakannat. Lohen merivaelluksen aikaiseen eloonjäantiin liittyy edelleen myös ongelmia, mukaan lukien kalastus syönnösvaelluksen aikana.

Tenojoen lohikantojen hoitosuunnitelmassa on laajasti ja perusteellisesti selvitetty Tenojoen lohikantojen tilaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Hoitosuunnitelma onkin laaja tilannekatsaus vuonna 2017 voimaan astuneen kalastussopimuksen ja -säännön vaikutuksista lohikantaan ja kalastukseen. Kalastuksen yksityiskohtaisempi ohjaus toteutetaan vuosittain tarkennettavan kalastussäännön säädöksin. Suunnitelmassa on kuvattu Tenon viidentoista eri osakannan hoitotavoitteen saavuttamista ja tavoitteeseen pääsemiseksi tarvittavia toimia. Suunnitelmassa on kuvattu myös kalastussopimuksen ja -säännön yhteiskunnallisia vaikutuksia, hallintoa ja lainsäädäntöä.

Hoitosuunnitelman yleistavoitteena on turvata anadromiset luonnonvaraiset lohikala- (lohi, meritaimen, -nierjä) ja sisävesikalakannat säilyttäen luonnon monimuotoisuus ja tuottavuus kestävän kehityksen periaatteen ja ennaltavarautumisen periaatteen mukaisesti. Päättävänä tavoitteena on saada aikaan joustavuutta, jotta lohenkalastuksen säätelyä voidaan nopeasti sopeuttaa kantojen koon, koostumuksen ja kehityssuunnan mukaisesti. Määräyksiä annettaessa päämääränä on ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys. Uusien kalastusmääräysten päämääränä on, että eri kantojen hoitotavoitteet saavutetaan mahdollisimman pian ja taso säilytetään. Erityistä huomiota kiinnitetään vesistön yläosan heikkojen kantojen elvyttämiseen. Hoitosuunnitelmassa asetetaan kantakohtaiset hoitotavoitteet, jotka määräytyvät sen mukaan, mikä on kannan tila. Kantakohtaisten hoitotavoitteiden avulla pyritään varmistamaan, että kannat pysyvät suojelurajojensa yläpuolella. Kalastussäätelyssä on otettava lisäksi huomioon sekakantakalastus eli se, että Tenon pääuomassa kalastetaan samanaikaisesti useita eri sivujokien lohikantoja pääuoman oman kannan lisäksi. Kalastus pitää tällöin mitoittaa heikoimpien lohikantojen kestokyvyn mukaan.

SVK pitää hoitosuunnitelmaa ja siinä asetettuja tavoitteita lohikannan hoidosta oikeansuuntaisina Tenojoen vesistön lohikantojen vahvistamiseksi. Suunnitelman mukaan lohikantojen hoitotavoitteisiin päästäisiin tavoitteeksi asetetun kahden lohisukupolven aikataulun mukaisesti, mahdollisesti Iesjokea lukuun ottamatta.

SVK nostaa esiin nykyisen kalastussopimuksen ja -säännön voimassaolon aikana suomalaisten matkailukalastukselle aiheutuneen suunniteltua suuremman leikkauksen. Suunniteltu kalastuspaineen vähentäminen 30 % on hoitosuunnitelmassa todettu leikkaantuneen käytännössä matkailukalastuksesta Suomen puolella jopa 70%. Nykyisen Tenojoen kalastussopimuksen lähtökohdat ylläpitää kantojen elvyttämisen ohella suhteellisen laajaa kalastusta ja turvata muun muassa matkailun intressit eivät ole toteutuneet. Tilanne on surkea sekä matkailukalastajien että matkailuyrittäjien näkökulmasta. Suomen lupakiintiö on riittämätön, kun toisaalta Norjassa lupia jää myymättä.

Lohikantojen hoidossa tehokkain ja nopein menetelmä on kalastuksen säätely merialueella, rannikolla ja jokialueella. Hoitosuunnitelmassa esitetyt arviot eläinten (hauki, taimen, minkki, koskelo, hylkeet) aiheuttamasta predaatiosta lohenpoikasille ovat pääsääntöisesti vähäisiä, mutta paikallisesti joen yläosan sivuhaaroissa merkittävämpiä. Vieraslajina minkin tehokas pyynti on suositeltavaa.

SVK on lausunut yksityiskohtaisesti Tenon kalastussääntöön liittyen vuosittain kehittämistarpeista ja epäkohdista vapaa-ajankalastuksen näkökulmasta, eikä toista näitä asioita tässä hoitosuunnitelman lausunnossaan.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Olli Saari
toiminnanjohtaja